

УДК 378.01

DOI: <https://doi.org/10.32782/apv/2025.4.24>**Інна МАЛЕЦЬКА***кандидат педагогічних наук, професор кафедри суспільно-гуманітарних наук, Одеський державний аграрний університет, вул. Пантелеймонівська, 13, м. Одеса, Україна, 65012***ORCID:** 0000-0003-1912-7397

Бібліографічний опис статті: Малецька, І. (2025). Актуальні підходи формування каталогу вибіркового дисциплін освітньої програми у вищій школі. *Acta Paedagogica Volyniensis*, 4, 172–178, doi: <https://doi.org/10.32782/apv/2025.4.24>

АКТУАЛЬНІ ПІДХОДИ ФОРМУВАННЯ КАТАЛОГУ ВИБІРКОВИХ ДИСЦИПЛІН ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ У ВИЩІЙ ШКОЛІ

Статтю присвячено актуальним підходам формування каталогу дисциплін вільного вибору освітньої програми у вищій школі в період воєнного стану. Наголошено, що впровадження вибіркового дисциплін як самостійного блоку професійної підготовки здобувача освіти з 2014 року стало якісною практикою реалізації індивідуалізації навчання з погляду трансформації ролі самого студента у формуванні ним власної освітньої траєкторії: розуміння практичного застосування знань стало чіткішим, як і виразнішим стало усвідомлення власних цілей і завдань. Обставини російсько-української війни внесли свої корективи в наповнення цих каталогів. Важливим постав розвиток додаткових компетентностей, спрямованих на посилення стресостійкості, уміння швидко адаптуватися до обставин, гнучко використовувати здобуті раніше знання й навички. На підставі аналізу загальноуніверситетських каталогів вибіркового дисциплін і блоку вибіркового компонентів окремих освітніх програм різних навчальних закладів України (КНУ, ОНУ, ПДАУ, КНЕУ, КДПУ, ТНУ тощо) зроблено висновки про важливість постійного оновлення каталогів у період воєнного стану і акцентовано на сильних сторонах самого змісту каталогів, наповнених актуальними дисциплінами різного спрямування. Наголошено, що продемонстрований досвід цих вишів вартий творчого наслідування, звернено увагу, що вектор оновлення каталогів доцільно закріпити з позицій комплексу поєднання вибіркового компонентів, покликаних розвивати громадянські, комунікативні, поведінкові, здоров'язберезувальні, лідерські та особисті компетентності незалежно від виду фахової підготовки з акцентом на державницькому та патріотичному контенті, перевагу віддавати курсам, які демонструють предметні практики аналізу, адаптації та діяльності в нових ситуаціях. Формування індивідуальної освітньої траєкторії через вибірково дисципліни в умовах воєнного стану відтак постане важливим інструментом адаптації освітнього процесу під потреби кожного студента, який здобуває освіту в особливих умовах швидкої переорієнтації знань і цінностей.

Ключові слова: вибіркова дисципліна, освітній компонент, індивідуальна освітня траєкторія, вища освіта, воєнний стан.

Inna MALETSKA*PhD in Pedagogical Sciences, Professor at the Department of Social and Humanitarian Sciences, Odesa State Agrarian University, Panteleimonivska str., 13, Odesa, Ukraine, 65012***ORCID:** 0000-0003-1912-7397

To cite this article: Maletska, I. (2025). Aktualni pidkhody formuvannia katalohu vybirkovykh dystsyplin osvitoi prohramy u vyshchii shkoli [Current approaches to forming a catalog of elective curriculum subjects in higher school]. *Acta Paedagogica Volyniensis*, 4, 172–178, doi: <https://doi.org/10.32782/apv/2025.4.24>

CURRENT APPROACHES TO FORMING A CATALOG OF ELECTIVE CURRICULUM SUBJECTS IN HIGHER SCHOOL

The article is devoted to the current approaches to the formation of a catalog of freely chosen subjects of the educational program in higher education during the period of martial law. It is emphasized that the introduction of elective subjects as an independent block of professional training of the student since 2014 has become a high-quality practice of implementing individualization of learning from the point of view of transforming the role of the student himself in shaping his own educational trajectory: the understanding of the practical application of knowledge has become clearer, as has the awareness of one's own goals and objectives. The circumstances of the Russian-Ukrainian war have made their own adjustments to the content of these catalogs. The development of additional competencies aimed at increasing stress resistance, the ability to quickly adapt to circumstances, and flexibly use previously acquired knowledge and skills has become important. Based on the analysis

of the general university catalogs of elective disciplines and the block of elective components of individual educational programs of various educational institutions of Ukraine (Taras Shevchenko National University of Kyiv, ONU named after I. I. Mechnikov, Poltava State Agrarian University, Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman, Kryvyi Rih Pedagogical University, V. I. Vernadsky Taurida National University, etc.), conclusions were drawn about the importance of constant updating of catalogs during the period of martial law and the emphasis was placed on the strengths of the content of the catalogs themselves, filled with relevant disciplines of various directions. It was emphasized that the demonstrated experience of these universities is worthy of creative imitation, attention was drawn to the fact that the vector of the updated catalogs should be based on the positions of a complex combination of selective components designed to develop civic, communicative, behavioral, health-preserving, leadership and personal competencies, regardless of the type of professional training, with an emphasis on state and patriotic content, and preference should be given to courses that demonstrate subject-specific practices of analysis, adaptation and activity in new situations. The formation of an individual educational trajectory through selective disciplines in martial law will therefore become an important tool for adapting the educational process to the needs of each student who is receiving education in special conditions of rapid reorientation of knowledge and values.

Key words: selective discipline, educational component, individual educational trajectory, higher education, martial law.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями. У сучасному світі перманентних змін у соціальній, економічній, технологічній сферах підготовка фахівців у будь-якій галузі, здатних швидко адаптуватися до нових обставин життя, є найважливішими завданнями освіти в Україні усіх рівнів. Виклики воєнного стану, спричинені російською агресією в Україні, ініціювали нові чи актуалізували неначасні в минулому підходи у формуванні індивідуальної освітньої траєкторії здобувачів вищої освіти. Випробування війною поставили перед керівниками вищих навчальних закладів, гарантими, робочими групами багатьох освітніх програм нові злободенні завдання, котрі слід було вирішувати системно і швидко, а це, у свою чергу, потребує й певної науково-дослідницької обсервації. Як наголосили Денічева О. І. і Лук'янчук С. Ф., «проблема викликів вищої освіти настільки глобальна, що потребує подальшої розробки інноваційних організаційних, методологічних й методичних рішень» (Денічева; Лук'янчук, 2024, с. 128).

Разом із тим, упровадження новацій, спричинених воєнним станом, у формуванні індивідуальної траєкторії здобувача освіти, не повинно торкатися самого права здобувача обирати ті освітні компоненти, які відповідають його інтересам і вподобанням. З огляду на це, перегляд певних підходів у формуванні каталогу вибіркових дисциплін є важливим завданням менеджерів освіти і професорсько-викладацького складу вищого навчального закладу. Тож актуалізація названих проблем і окреслення шляхів імплементації певних підходів у формуванні каталогу вибіркових компонентів і складає підґрунтя чинної публікації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Різні аспекти контенту вибіркових дисциплін і чинників формування їх каталогу у вищих навчальних закладах України неодноразово ставали предметом спеціальних досліджень. У працях Ю. Бойчука, В. Борисова, О. Чехратової (Бойчук; Борисов, 2024, с. 78-85) А. Боярської-Хоменко, Л. Рибалко (Боярської-Хоменко; Рибалко, 2023, с. 74-81) Аряєва, О. Капліної (Аряєва; Капліної, 2023, с. 82-88) Н. Стучинської, М. Матієнко (Стучинський, 2023, с. 138-146), Т. Вільчинської, Г. Бачинської, О. Вербоветацької (Вільчанський, 2022, с. 64-72), О. Друганової (Друганов, 2021, с. 23-49) та багатьох інших наголошено на надважливості вибіркових дисциплін у формуванні студентами власної освітньої траєкторії, адже це допомагає їм «адаптувати свою підготовку до конкретних потреб ринку праці та особистих професійних амбіцій, забезпечуючи більш гнучкий і персоналізований підхід до навчання» (Бойчук, 2024, с. 83). І. Чижикова, наприклад, надає виняткового значення елективним дисциплінам через мотиваційний вплив на здобувача, адже вони вчать студентів «брати на себе відповідальність за результати навчання та здійснювати необхідну професійну підготовку» (Чижова, 2022, с. 200), тож, на її думку, саме мотиваційний складник розвиває у здобувачів бажання розширювати свої знання, активізує саморозвиток, ініціює пошук знань, які б відповідали сьогочасним вимогам суспільства.

Про виклики воєнного часу, з якими стикається сучасний вищий навчальний заклад, також неодноразово наголошувалося в публічному просторі на різних рівнях, зокрема про це йшлося на форумі академічної спільноти «Освіта в умовах війни: реалії, виклики та

шляхи подолання» (м. Дніпро, 20–24 червня 2022 р.) (Освіта в умовах війни, 2022), на міжнародній науково-практичній конференції «Наука та освіта в умовах воєнного часу» (м. Дніпро, 18 жовтня 2024 р.) (Наука та освіта, 2023) на всеукраїнській конференції «Тенденції розвитку професійної освіти в сучасних умовах воєнного стану» (Київ, 22 листопада 2024 р.) та на багатьох інших заходах. І хоча вузько-предметні дослідження про чинники формування індивідуальної освітньої траєкторії в умовах воєнного стану тільки-но перебувають у стадії розвитку, усе ж було наголошено на необхідності «самостійного вирішення співвідношення нормативних та вибіркового дисциплін у межах наданого загального обсягу фінансування», важливості включення до комплексу дисциплін «те, чого потребує держава», доцільності формувати індивідуальні освітні траєкторії «окремо щодо кожного вишу залежно від його професійної орієнтації» (Освіта в умовах війни, 2022, с. 21). Між тим, успішний досвід різних навчальних закладів як реакція на озвучені виклики часу в аспекті впровадження найактуальніших курсів у різних галузях освіти вартий дослідницької уваги, чому і присвячується чинна стаття.

Отже, **мета статті** – актуалізувати дочасні чинники формування каталогу вибіркового дисциплін освітніх програм у воєнний період, окреслити рушійні сили і механізми імплементації окремих підходів у його формуванні з урахуванням потреб доби.

Виклад основного матеріалу. Відповідно до Закону України «Про вищу освіту» (стаття 62, п. 15) здобувачі мають право вільного вибору освітніх компонентів. Саме ця позиція стала основоположною в процесах розробки освітніх програм різних рівнів: вибіркові складники повинні складати не менше 25% кредитів ЄКТС, мати гнучкий характер, щороку змінюватися залежно від запитів здобувачів (Закон України). Крім того, їх можна легко адаптувати до потреб суспільства, внутрішньо-освітньої і зовнішньо-освітньої ситуацій і легко впроваджувати в освітній процес. Упровадження вибіркового дисциплін як самостійного блоку професійної підготовки здобувача освіти стало якісною практикою реалізації індивідуалізації навчання з погляду трансформації ролі самого студента у форму-

ванні ним власної освітньої траєкторії: розуміння практичного застосування знань стало чіткішим, як і виразнішим стало усвідомлення власних цілей і завдань.

Зазвичай вибіркові дисципліни освітніх програм у вищих навчальних закладах здобувачів будь-якого рівня (від молодшого бакалавра до аспіранта) формуються, по-перше, у межах самої професійної програми як окремий складник підготовки здобувачів за обраним фахом (як правило, уперше здобувачі опановують вибірковою дисципліною, починаючи з другого семестру першого року навчання) і, по-друге, у межах загальноуніверситетського (університетського, міжфакультетського) каталогу вибіркового компонентів, який надає здобувачам різних напрямів підготовки можливість ознайомитися з дисциплінами загального характеру (а в окремих випадках і з науковими здобутками певного викладача) з огляду на особисті пріоритети. Вибіркові компоненти підготовки здобувачів, незалежно від типу каталогу, з якого обрано освітній курс, повинні реалізувати принципи компетентісної освіти, розширити знання у пріоритетних для студентів галузях. Зрештою, вибіркові компоненти є важливим елементом результативності підготовки здобувача через формування ним із перших кроків навчання у вишій індивідуальної пріоритетної спеціалізації, котра може згодом перетворитися на справу професійного і наукового буття особистості впродовж життя. Виняткове місце в цих процесах належить саме елективам, котрі, зазвичай, і формують контури цього буття як у стінах вищого навчального закладу, так і за його межами в дорослому житті. Ці дисципліни, зазвичай, сприяють більшій залученості студентів завдяки індивідуальній схильності молоді бути зацікавленою в певних, особистісно обраних активностях з метою розвитку кар'єрного потенціалу, занурюють молоду людину в саму ситуацію вибору і прийняття рішень, котра апіорі потребує додаткових роздумів і дій, тим самим ще й психологічного загартує, готує до незалежного життя, дає підстави самостійно оцінити рівень власних навичок і здібностей, зрештою, опинитися в новому освітньому чи науково-освітньому ком'юніті, тим самим знайти однодумців і нових друзів. Тож представники студентських груп, сформованих із здобувачів різних факультетів і напрямів підготовки,

нерідко набувають навичок нових форм комунікації через важливість пошуку спільної мови з носіями іншої професійної (наукової) мови, нових умінь праці в команді, збагачують творчі здобутки, розвивають креативне мислення, опановують нові практики ведення дискусій і виконання групових завдань.

Звісно, як перший вид каталогу вибіркового освітніх компонентів, так і другий формується з огляду на можливості професорсько-викладацького складу факультетів, траєкторії поступальності опанування дисциплін за відведений проміжок часу, запитів самих здобувачів (за результатами опитування, іншої комунікації з гарантом і членами робочої групи), пропозицій стейкхолдерів. Між тим, російська агресія з лютого 2022-го року, а в окремих випадках із 2014-го року, внесла свої корективи в принципи формування набору вибіркового освітніх компонентів, а подекуди й обов'язкових дисциплін в ОП (наприклад, Базової загальної-ської підготовки (Базова військова підготовка у вишах). Важливим постав розвиток додаткових компетентностей, спрямованих на посилення стресостійкості, уміння швидко адаптуватися до обставин, гнучко використовувати здобуті раніше знання й навички (Денисенко, Борбич; Марчук, 2023, с. 42-50).

Як засвідчив моніторинг презентованих на сайтах вищих навчальних закладів каталогів вибіркового дисциплін, наповнення цих самих дисциплін зазнало суттєвих змін у 2023–2025 роках. Передусім прикметні оновлення продемонстрували загальноуніверситетські каталоги вибіркового дисциплін на різних освітніх рівнях, у першу чергу освітньо-кваліфікаційних рівнів «бакалавр» і «магістр». Наприклад, серед вибіркового компонентів загальноуніверситетського каталогу Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана можна помітити дисципліни «Теоретична підготовка БЗВП», «Управління конфліктами», «Прогнозування у процесах прийняття», «Кібербезпека і захист інформації», «Інформаційна культура» (Загальноуніверситетський каталог) тощо; серед університетського вибіркового каталогу Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара – «Дипломатія України в умовах війни», «Герої та антигерої в українській історії», «Фізіологія емоцій та інтелекту: практика війни та миру»,

«Базовий курс першої медичної допомоги. Заходи безпеки в умовах епідемій і пандемій», «Основи медичних знань з курсом долікарняної медичної допомоги», а в міжфакультетському каталозі вибіркового навчальних дисциплін Полтавського державного аграрного університету можна було помітити такі курси: «Стресостійкість у професійній діяльності», «Вживання в екстремальних ситуаціях», «Психологія безпеки праці», «Джерела світла», «Альтернативні джерела енергії», «Лідерство в суспільстві» тощо. Скажімо, в силабусі вибіркової дисципліни «Вживання в екстремальних умовах» так і зазначено, що метою програми є «забезпечення у здобувачів вищої освіти формування основних напрямків у науці виживання; оволодіння практичними навичками рішення проблеми соціального виживання, в тому числі під час військового стану, при застосуванні різноманітних технологій навчання» (Перелік міжфакультетських вибіркового дисциплін). Цілком очевидно, що названа дисципліна однозначно зацікавить студентів, що формують свою програму освіти, завдяки чітко прописаним компетентностям, презентованим темам, дотичним до сьогодення, а також передусім результатам навчання: «РН 6. Демонструвати здатність до аналізу, адаптації та діяльності в нових ситуаціях» (Перелік міжфакультетських вибіркового дисциплін). Тож варто відзначити гнучкість керівників названих вищих навчальних закладів, які підготували сучасний перелік вибіркового компонентів із гідно оформленими силабусами, що містять наукову, науково-популярну чи довідкову літературу 2022, 2023, 2024-го років, а подекуди й 2025-го.

У багатьох освітніх програмах професійної підготовки також відбулися зміни під впливом обставин воєнного часу. Скажімо, нашу увагу привернули вибіркові курси «Українське мистецтво в умовах гібридної війни» (для здобувачів спеціальності 032 «Історія та археологія» другого (магістерського) рівня вищої освіти; Київський національний університет імені Т. Шевченка), «Казкотерапія в умовах війни» (для здобувачів спеціальності 013 Початкова освіта першого (бакалаврського) рівня освіти; Криворізький державний педагогічний університет); «ЗМІ в умовах інформаційної війни» (для здобувачів спеціальності 061 Журналістика першого (бакалаврського) рівня освіти; Таврійський

національний університет імені В. І. Вернадського) тощо. Ці та багато інших схожих дисциплін доповнили каталоги вибіркових дисциплін саме в останні три роки і побудовані абсолютно на новому матеріалі, зібраному викладачами буквально наживо за останній час. Цілком очевидно, що досвід названих викладацьких колективів варті наслідування й розвитку.

Скажімо, серед вибіркових дисциплін бакалаврів спеціальності В 11 Філологія спеціалізацій В 11.01 Українська мова та література і В 11.10 Прикладна лінгвістика в Одеському національному університеті імені І. І. Мечникова у 2025–2026 рр. додалися цілком актуальні вибіркові компоненти, варті предметної уваги: «Література духовного опору», «Психолінгвістичний аналіз бунтарства в українській прозі», «Феномен тоталітаризму, його прояви та шляхи подолання в Україні», «Домедична допомога та основи медичних знань», «Технології впливу в соціальних мережах», а в магістрів цієї ж спеціальності додалися чи осучаснилися курси «Історія лінгвоциду української мови», «Усна історія української нації у XX–XXI ст.: соціальні катастрофи крізь призму пам'яті», «Вербальні технології пропаганди», «Медіавплив та інформаційна безпека», «Прогностичний дискурс», «Лінгвофутурологія», «Ментальність українського народу (на матеріалі української літератури та літературно-критичної думки)», «Міжнародні іспити та тести з англійської мови» (Драгунов) тощо. У свою чергу курси, які здавна були в ОП у блоці вибіркових компонентів – «Література Одещини», «Сучасна українська література», «Постмодернізм в українській літературі», «Філософія мови та загальна лінгвістика», «Мовні типології та лінгвістичні ареали» – суттєво доповнені й осучаснені новими іменами, творами, науковими працями 2022–2025 рр. Усі дисципліни ОП демонструють доцільний підхід викладацького складу в підготовці фахівців суголосно потребам доби. Названі дисципліни націлені на посилення державницького та патріотичного первнів у підготовці філологів на півдні України, орієнтовані не лише на оволодіння

державною мовою, комунікативну майстерність, знання художніх творів минулого і сучасності, а й розраховані на підвищення загальної філологічної ерудиції здобувачів освіти в національно-патріотичному дискурсі. Тож обставини, пов'язані з повномасштабним вторгненням росії на територію України, активізували креативність мислення укладачів ОП і блоку вибіркової експоненти, а це, у свою чергу, збільшило спектр вибіркових інтенцій майбутніх філологів під час навчання в університеті в умовах воєнного стану. Високі показники обрання нових дисциплін здобувачами із каталогу-2025 лише підтвердили доцільність обраного вектору оновлення реєстру вибіркових ОК вищого навчального заходу в цій ситуації.

Висновки із цього дослідження і подальші перспективи в цьому напрямку. Таким чином, здійснивши огляд змін у каталогах вибіркових дисциплін різних рівнів у вищих навчальних закладах України у 2022–2025 рр., відзначаємо важливість і доцільність їх постійного оновлення в період воєнного стану. Вектор удосконалення варто закріпити з позицій поєднання вибіркових компонентів, покликаних розвивати громадянські, комунікативні, поведінкові, здоров'язбережувальні, лідерські та особисті компетентності незалежно від виду фахової підготовки. Першорядне значення тут відводиться загальноуніверситетським (міжфакультетським) каталогам вибіркових компонентів, адже вони більш гнучкі з погляду змістового наповнення і освітняського впровадження. Формування індивідуальної освітньої траєкторії через вибіркові дисципліни в умовах воєнного стану відтак постане важливим інструментом адаптації освітнього процесу під потреби кожного студента, який здобуває освіту в особливих умовах швидкої переорієнтації знань і цінностей. Разом із тим, контент вибіркових освітніх компонентів не повинен надто далеко відходити від основного фаху здобувача, наділеного унікальною можливістю поєднувати міждисциплінарні знання і навички або поглиблювати компетентності у сфері власних ініціатив.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Аряєв, М. Л., Капліна, Л. Є., Сеньківська, Л. І. та ін. Вибіркові дисципліни в педіатрії як нова можливість отримання знань та навичок. *Одеський медичний журнал*, 2023, № 1, С. 82–88.
2. Базова військова підготовка у вишах: роз'яснення МОН. *Osvita.ua*. URL: <https://osvita.ua/vnz/94349/> (дата звернення: 21.09.2025).

3. Бойчук, Ю., Борисов, В., Чехратова, О. Роль вибіркових дисциплін у формуванні індивідуальної освітньої траєкторії здобувачів вищої педагогічної освіти. *Новий колегіум*, 2024, № 4 (116), С. 78–85.
4. Бойчук, Ю., Боярська-Хоменко, А., Рибалко, Л. Формування науково-дослідницької компетентності майбутніх докторів філософії в умовах упровадження технологій дистанційного навчання. *Новий колегіум*, 2023, № 3, С. 74–81.
5. Вільчинська, Т., Бачинська, Г., Вербоветська, О. Особливості підготовки вчителя-філолога через вибіркові лінгвістичні дисципліни когнітивного спрямування. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету ім. Володимира Гнатюка. Серія: Педагогіка*, 2022, № 1, С. 64–72.
6. Денисенко, Н. Г., Борбич, Н. В., Марчук, С. С., Чемерис, І. В. Роль вибіркових освітніх компонентів у формуванні soft skills майбутніх учителів нової української школи. *Академічні студії. Серія «Педагогіка»*, 2023, № 3, С. 42–50.
7. Денічева, О. І., Лук'янчук, С. Ф. Виклики вищої освіти в умовах сучасних освітніх реалій. *Інноваційна педагогіка*, 2024, вип. 75, с. 127–130.
8. Дисципліни вільного вибору. Філологічний факультет ОНУ імені І. І. Мечникова. URL: <http://philolog.onu.edu.ua/uk/dokumenty> (дата звернення: 21.09.2025).
9. Друганова, О. М. Роль дисциплін вільного вибору у формуванні в здобувачів вищої освіти «soft skills». *Наукові записки кафедри педагогіки*, 2021, № 48, С. 23–29.
10. Загальноуніверситетський каталог вибіркових навчальних дисциплін Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана. URL: https://kneu.edu.ua/ua/information_for/students/catalog_vubir_navch_disc/ (дата звернення: 21.09.2025).
11. Закон України «Про вищу освіту». *Офіційний вебпортал парламенту України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#> (дата звернення: 21.09.2025).
12. Наука та освіта в умовах воєнного часу: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (Дніпро, 28 жовтня 2023 р.) / Міжнародний гуманітарний дослідницький центр. Дніпро: *Research Europe*, 2023. 164 с.
13. Освіта в умовах війни: реалії, виклики та шляхи подолання: матеріали II Форуму академічної спільноти (20–24 червня 2022 року, м. Дніпро) / упоряд. М. В. Савицький, І. П. Мамчич. Дніпро: ДВНЗ «ПДАБА», 2022. 152 с.
14. Перелік міжфакультетських вибіркових навчальних дисциплін Полтавського державного аграрного університету. URL: <https://www.pdau.edu.ua/content/pro-university> (дата звернення: 21.09.2025).
15. Радкевич, В. Науково-методичне забезпечення професійної і фахової передвищої освіти в умовах воєнного стану. *Вісник НАПН України*, 2024, № 6 (1), с. 1–14.
16. Стучинська, Н. В., Матвієнко, М. М. Роль вибіркових дисциплін у формуванні цифрової компетентності майбутніх лікарів. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*, 2023, № 88, С. 138–146.
17. Чижикова, І. Вибіркові дисципліни як компонент формування навчальної автономії студентів. *Матеріали конференцій МЦНД* (29.07.2022; Черкаси, Україна), С. 199–200.

REFERENCES:

1. Aryaiev, M. L., Kaplina, L. Ye., Senkivska, L. I., et al. (2023). Vybirkovy dystsypliny v pediatrii yak nova mozhlyvist otrymannia znan ta navychok [Elective disciplines in pediatrics as a new opportunity to acquire knowledge and skills]. *Odeskyi medychnyi zhurnal [Odesa Medical Journal]*, (1), 82–88.
2. Bazova viiskova pidhotovka u vyshakh: roz'iasnennia MON [Basic military training in higher education institutions: Explanation of the Ministry of Education and Science]. (2025, September 21). *Osvita.ua*. <https://osvita.ua/vnz/94349/>
3. Boichuk, Yu., Borysov, V., & Chekhratova, O. (2024). Rol vybirkovykh dystsyplin u formuvanni indyvidualnoi osvითnoi traiektorii zdobuvachiv vyshchoi pedahohichnoi osvითy [The role of elective disciplines in shaping the individual educational trajectory of higher pedagogical education applicants]. *Novyi kolehium [New Collegium]*, 4(116), 78–85.
4. Boichuk, Yu., Boiarska-Khomenko, A., & Rybalko, L. (2023). Formuvannia naukovo-doslidnytskoi kompetentnosti maibutnykh doktoriv filosofii v umovakh vprovadzhennia tekhnolohii dystantsiinoho navchannia [Formation of research competence of future Doctors of Philosophy under the conditions of implementing distance learning technologies]. *Novyi kolehium [New Collegium]*, (3), 74–81.
5. Vilchynska, T., Bachynska, H., & Verbovetska, O. (2022). Osoblyvosti pidhotovky vchytelia-filoloha cherez vybirkovy linhvystychni dystsypliny kohnityvnoho spriamuvannia [Features of training a philologist teacher through elective linguistic disciplines of cognitive orientation]. *Naukovi zapysky Ternopilskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu im. Volodymyra Hnatiuka. Serii: Pedahohika [Scientific Notes of Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University. Series: Pedagogy]*, (1), 64–72.
6. Denysenko, N. H., Borbych, N. V., Marchuk, S. S., & Chemerys, I. V. (2023). Rol vybirkovykh osvitnykh komponentiv u formuvanni soft skills maibutnykh uchyteliv Novoi ukrainskoi shkoly [The role of elective educational components in the formation of soft skills of future teachers of the New Ukrainian School]. *Akademichni studii. Serii: Pedahohika [Academic Studies. Series: Pedagogy]*, (3), 42–50.

7. Dyenicheva, O. I., & Lukianchuk, S. F. (2024). Vyklyky vyshchoi osvity v umovakh suchasnykh osvitnikh realii [Challenges of higher education in modern educational realities]. *Innovatsiina pedahohika [Innovative Pedagogy]*, (75), 127–130.
8. Dystsypliny vilnoho vyboru. Filolohichnyi fakultet ONU imeni I. I. Mechnykova [Elective disciplines. Faculty of Philology, Odesa I. I. Mechnikov National University]. (2025, September 21). <http://philolog.onu.edu.ua/uk/dokumenty>
9. Druhanova, O. M. (2021). Rol dystsyplin vilnoho vyboru u formuvanni v zdobuvachiv vyshchoi osvity “soft skills” [The role of elective disciplines in the formation of students’ soft skills]. *Naukovi zapysky kafedry pedahohiky [Scientific Notes of the Department of Pedagogy]*, (48), 23–29.
10. Zahalnouniversytetskyi katalog vybirkovykh navchalnykh dystsyplin Kyivskoho natsionalnoho ekonomichnoho universytetu imeni Vadyma Hetmana [General university catalogue of elective academic disciplines of Vadym Hetman Kyiv National Economic University]. (2025, September 21). https://kneu.edu.ua/ua/information_for/students/catalog_vubir_navch_disc/
11. Zakon Ukrainy “Pro vyshchu osvitu” [Law of Ukraine “On Higher Education”]. (2025, September 21). Verkhovna Rada Ukrainy. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#>
12. Mizhnarodnyi humanitarnyi doslidnytskyi tsentr [International Humanitarian Research Center]. (2023). *Nauka ta osvita v umovakh voiennoho chasu: materialy Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii (Dnipro, 28 zhovtnia 2023 r.) [Science and education in wartime: Proceedings of the International Scientific and Practical Conference (Dnipro, October 28, 2023)]*. Dnipro: Research Europe.
13. Savytskyi, M. V., & Mamchych, I. P. (Eds.). (2022). *Osvita v umovakh viiny: realii, vyklyky ta shliakhy podolannia: materialy II Forumu akademichnoi spilnoty (Dnipro, 20–24 chervnia 2022 r.) [Education in wartime: Realities, challenges and ways to overcome: Proceedings of the II Forum of the Academic Community]*. Dnipro: SHEI “PSACEA”.
14. Perelik mizhfakultetskykh vybirkovykh navchalnykh dystsyplin Poltavskoho derzhavnogo ahrarnoho universytetu [List of interfaculty elective academic disciplines of Poltava State Agrarian University]. (2025, September 21). <https://www.pdau.edu.ua/content/pro-universytet>
15. Radkevych, V. (2024). Naukovo-metodychne zabezpechennia profesiinoi i fakhovoi peredvyshchoi osvity v umovakh voiennoho stanu [Scientific and methodological support of professional and pre-tertiary vocational education under martial law]. *Visnyk NAPN Ukrainy [Bulletin of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine]*, 6(1), 1–14.
16. Stuchynska, N. V., & Matviienko, M. M. (2023). Rol vybirkovykh dystsyplin u formuvanni tsyfrovoy kompetentnosti maibutnikh likariv [The role of elective disciplines in the formation of digital competence of future doctors]. *Pedahohika formuvannia tvorchoi osobystosti u vyshchii i zahalnoosvitnii shkolakh [Pedagogy of Creative Personality Formation in Higher and Secondary Schools]*, (88), 138–146.
17. Chyzhykova, I. (2022, July 29). Vybirkovy dystsypliny yak komponent formuvannia navchalnoi avtonomii studentiv [Elective disciplines as a component of forming students’ learning autonomy]. In *Materialy konferentsii MTSND (Cherkasy, Ukraina) [Conference Proceedings of MCND (Cherkasy, Ukraine)]* (pp. 199–200).

Дата першого надходження рукопису до видання: 19.08.2025
Дата прийнятого до друку рукопису після рецензування: 16.09.2025
Дата публікації: 03.11.2025